

BAŞKAN- Çok teşekkürler. Siz laiklik vurgusunu ısrarla birkaç temel soruyla beslemeye çalıştınız. Bu konuda tutarlı olmak için de gereken neyse yapmak gerekir. Vurgunuz bu yönde oldu ama yani genelde bu tür açılımlar süresince hepimizin kafasının da karışık olduğu bir gerçek. Mesela Alevilerin çoğu da sizin gibi düşünmüyor. Sahada olduğum için öyle aleviler de burada dile getirdiğiniz gibi yani sırf onlar için söylediğiniz şeylerin çoğuna da katılmıyorlar. Bunu da vurgulamak gerekir. Yani saha çok farklı. Şimdi TAYYAR ALTIKULAÇ'a söz hakkı veriyoruz. Buyurun TAYYAR ALTIKULAÇ. Ve sizinle de bugünkü toplantıyı bitiriyoruz. Öğleden önceki oturumları bitiriyoruz. Süre kalırsa

BAŞKAN- Ayrılmak zorundayız da o yüzden.

BAŞKAN- Buyurun hocam.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Sayın Bakanımızı ve değerli arkadaşları saygıyla selamlıyorum. Bu toplantıya 15 yıla yakın bir süre Diyanet İşleri Teşkilatında başkan ve yardımcı olarak bulunmuş bir kişi sıfatıyla konuşma yapmadan sadece dinlemek üzere gelmişim, ama çalıştay yönetimi bir konuşma yapmadan buradan çıkamayacağımı söylediği için izninizle birkaç söz söylemek istiyorum.

Şunu hepimiz kabul etmemiz lazım ki zor bir konuyu tartışıyoruz. Ülkemizin zor bir işini konuşuyoruz. Sıradan bir işi konuşmuyoruz. Bu zorluk nereden geliyor? Türkiye'nin mezhebî coğrafyasını az çok bilen, Alevi yurttaşlarımızın yaşadıkları bölgelerde Diyanet İşleri Başkanı gerekse onun yardımcısı olarak gezmiş bir kişiyim. Onları ziyaret etmiş bir kişiyim. Askerliğimi de Tunceli'de yaptım. Orada aşağı yukarı % 90 nüfus oranı itibarıyla Alevi olan vatandaşlarımızın içinde askerliğimi yaptım. Memur-Sen'in değerli başkanı bazı şeyler söyledi. Biz tabanda Alevi vatandaşlarla birlikte oluyoruz, üyelerimizle birlikte oluyoruz. Tabanda bir sorun yok dedi. Ben buna bir yere kadar katılıyorum. Çünkü bu sorunu bu gezilerimde, bu temaslarımda ben de görmedim. Şunu gördüm. Baştan aşağı bir bilgisizlik ve bilinçsizlik, ihmal edilmiş bir kesim. Ne Alevilik öğretilmiş kendilerine ne Sünnilik. Ne ritüelleri var, ne ibadetleri var. İhmal edilmiş. İtiraf etmeliyiz ki, sorumluluk mevkilerinde bulunmuş kimseler ve siyasi iktidarlar olarak bu vatandaşlarımızı ihmal etmişiz. Erzurum'un Hasankale İlçesinden aldığım bir mektubu hiç unutmuyorum.

Alevi köyünde cami olur, olmaz, ya da oraya zorla cami yapılır yapılmaz konuları burada gündeme getirildi. Hasankale'nin bir köyünde Alevi vatandaşlarımız kendileri bir cami girişiminde bulunmuşlar, bana mektup yazmışlar. Diyorlar ki bize yardımcı ol sayın başkan, biz de müslümanız. Yalnız şu konudan da emin olmanızı istiyoruz. Köyümüze geldiğiniz zaman sana ikram edeceğimiz eti -çok rahat ol- ilçeden getireceğiz, kendi kestiğimizi sana ikram etmeyeceğiz. Tabi çok acı bir gerçek yatıyordu bu ifadede. Bu da bizim ya da Sünni kesimin, ya da yöneticilerin ve sorumluluk mevkilerinde olanların ihmallerini, toplumu bu konularda yeteri kadar aydınlatmamış olmamızı ortaya koyuyor.

9 Kasım 2008 tarihinde Ankara'da bir gösteri yapıldı. Alevi vatandaşlarımızın önüne bazı yöneticiler düştüler. Bazı dileklerini ifade ettiler. Haklı haksız bazı taleplerini kamuoyu ile paylaştılar. Bir başka Alevi temsilcisi kamuoyunun çok yakından tanıdığı bir zat da gazetelerdeki beyanatında -ki beyanat bende mevcut- bu kesimin Müslüman olmadığını, Peygambere, Kuran'a inanmadıklarını, bunların Alevi kitleyi istismar ettiklerini iddia etti. Bu da Cem Vakfi adına yapılmış bir açıklamaydı. O da arkasında geniş bir kitlenin bulunduğunu söyleyen bir sözcüydü. Cemevleri konusunu sık sık gündeme getiren bir sözcüydü. Bu kesimin çeşitli vesilelerle yaptığı açıklamalarını biliyorum. Kuran'a inandıklarını, Hz. Peygamber'e inandıklarını, Müslüman olduklarını ifade ediyorlardı. Tabi ki bu Müslümanlık yorumlarında zor anlayacağımız bazı açıklamalar da oluyordu. Mesela namazın aklımızla kılınması gibi. Yani namaz kılıyor musunuz ya da, oruç tutuyor musunuz gibi sorulara, ben aklımla namaz kılıyorum gibi cevaplar vermesine rağmen, Kuran'a, Peygambere, İslam'a inandığını söyleyen bir Alevi temsilcisi hem de çok tanınmış popüler bir zat. bunlar Müslüman değil, kâfir diyordu açıkçası. Yani bunun Türkçesi, tercümesi budur.

Bunlar Peygamber'e inanmıyor, Kuran'a inanmıyorların Türkçesi, bunlar kâfirdir demektir. Şimdi bu sorunun içinden nasıl çıkacağız, yani bu zorluğu zorluğu görmemiz lazım. Biz Aleviyiz, ama Ali'yle ilgimiz yok, ehl-i beytle ilgimiz yok diyen Aleviler var. Peki, neyle ilginiz var. Biz alevle ilişkiyiz diyorlar. Bilimsel araştırmalarla bunlar yazılıp, çiziliyor. Şimdi, Arapçada Ali'ye ait olan, Ali'ye mensup olan sözle, ateşe mensup olan, ateşten gelen söz Arapça ifadede aynı şekilde ifade edilir, her ikisine de alevi denir. Yani, ben ateşe mensubum ya da ateşe tapıyorum ya da ateşten geliyorum, ateş yanlısıyım demek istiyorsanız size alevi derler. Ben Ali'ye mensubum, ehl-i beyte

muhabetim var diyorsanız, size de Alevi derler. Şimdi bir kesim alevi yurttaşlarımız bu görüşlerini açıkça söylüyorlar, ifade ediyorlar. Ve onları çok da takdir ediyorum. Ama alevi toplumunun önüne düşüp bir bakıma ateizm, bir bakıma ateşperestlik diyebileceğimiz bir anlayışı alevi geniş kitlelere mal ederek, toplumun önüne koymalarını son derece sakıncalı buluyorum.

Bunları görelim. Ben samimiyetle şunu ifade etmek istiyorum. Sunni, Alevi, Müslümanım diyen herkesin arasında bir ayrıştırma politikaları, çözümleri üzerinde durmak yerine, bu ayrıştırmayı birbirine yaklaştıran, asgari müştereklerde bunları bir araya getiren bir yaklaşım üzerinde durmamız gerektiğinin altını çizmek istiyorum. Ben Alevi vatandaşım ile cemevindeki ayine de katılmak istiyorum, alevi vatandaşım ile camide de birlikte aynı safta bulunmayı arzu ediyorum. Hani camiye gitmek, cemevine gitmek, kimse için bir mecburiyet değildir ama anlayış olarak, felsefe olarak bunun böyle olmasının gerektiğine inanıyorum.

Şimdi tabii zaman çok sınırlı, aslında söyleyecek çok söz var. Alevi vatandaşlarımızın içinde bir başka kesim daha var. Onu da görmezden gelmeyelim. O da diyor ki; ben cemevinde kültürümü yaşarım, camide de ibadetimi yaparım diyor. Bu da alevi. Demek ki ortada bir karmaşa, ortada bir bilgisizlik, ortada bir sorumlu mevkide olan insanların ihmalleri ve sorumlulukları var. Şimdi, köylerde zorla cami yapma meselesi. Ben köylerde zorla cami yapıldığına dair bir tek örnekten söz edilebileceğini kabul etmiyorum. Böyle bir şey yok.

BAŞKAN- Etseniz de var. Etmeseniz de var.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Var cami ben size söyleyeceğim. Bakınız ben söylüyorum. Hasankale'deki vatandaş köyüne cami yapmaya kendisi teşebbüs etmiş. Benden yardım istiyor. Ben başkanken oldu bu.

BAŞKAN- Bir vatandaşın talebi mi, köylünün talebi mi?

TAYYAR ALTIKULAÇ- Köylü adına, muhtarın talebi.

BAŞKAN- Muhtarın talebi..

TAYYAR ALTIKULAÇ- Hasankale'deki bu köyün ismini mektubu bulursam söyleyebilirim size. Bir vatandaşın mektubu bu. Ama orada acı acı diyor ki. Ve son derece düşündürücü tarzda. Size ikram edeceğimiz eti ilçeden satın alacağız. Köyde keseceğimiz eti size ikram etmeyeceğiz. Rahat olun diyor.

Şimdi, Malatya'nın Dilek Kasabası. Orada bir kardeşlik gününe katıldım ben. Alevi, suni. Günlerden de 19 Mayıs, hiç unutmuyorum. 19 Mayıs Gençlik ve Çocuk Bayramı günü. 1982 veya 81. Orada bir kaynaşma, güzel bir gün yaşadık. Sunni mahallede cami var. Alevi mahallede cami yok. Oradaki Alevi mahalleli benim etrafımı sardı. Sayın Başkan bize de yardımcı olun, bir cami yapın dedi. Yaptık. Yani bir yerde cami istenmediyse oraya zorla cami yapmak, götürmek böyle bir hadise yoktur.

BAŞKAN- Var.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Yani dün de yoktu, bu günde olduğunu ben kabul etmiyorum. Yoktur. Ha, teşvikler olmuştur, yönlendirmeler olmuştur. Bunlar olabilir. Bunları tartışmam. Ama bir köye zorla cami yaptırmak diye bir olay yoktur.

Bir kere devlet, köye, kente hiçbir yere cami yapmıyor. Devletin bütçesinde böyle bir para yok. Yani sanki devlet alevi köyleri sunnileştirmek için bu köylere cami yapıyor. Zorla bütçeye para koyuyor. Böyle bir şey yok. Bütün camileri halk yapıyor. Sunni camileri yapan da halk, Alevi köyüne bir cami yapılmışsa orayı da yapan halk.

Sürenin uzadığının farkındayım. 10 dakikayı da doldurdum. Ben çok kısa, cemevlerinin statüsü, din dersleri meselesi ve kısaca bir öneriyle sözlerimi bağlamak istiyorum.

BAŞKAN- Hocam sizinle kapatacağız.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Şimdi cemevleri bir ibadethane midir, değil midir? Siyasi iktidar böyle bir kanun çıkararak, böyle bir statü tanıyabilir mi, tanıyamaz mı? Arkadaşlar, siyaset kurumunun işi değildir bu. Bu sendikacıların işi de değildir, bu vakıfçıların işi de değildir. Bu bilimin işidir. Bilim, bu yerlere mabet diyebiliyorsa, mabettir orası. İslam tarihinde cemevi diye bir ibadethane varsa, Müslümanlığın böyle bir ikinci ibadethanesinden söz edilebilir. Cemevine karşı değilim kesinlikle. Eğer bazı vatandaşlarımız, kültürlerini cemevlerinde yaşamak istiyorlarsa, bazı ritüellerini burada yaşatmak istiyorlarsa, tabi ki şu veya bu şekilde onların da desteklenmesinden yanayım. Yardımcı olunmasından yanayım. Ancak; cami duvarının çatlatılmasına şahsen razı değilim. Cami duvarını çatlatamayız.

Cami veya mescit Allah'ın mabedidir. Onun adını koyan Kuran'ı Kerim'dir. Onun adını koyan Hz. Peygamber'dir. İslam tarihinde cami veya

mescit tabirinin dışında bir mabet yoktur. Başka mabetler vardır. Bunların adı ya kilisedir, ya da havradır. Binaenaleyh son önerimde belki bu iyice açığa çıkmış olacak.

Din dersleri konusunun uygulamasını tartışabiliriz. Din dersleri öğretmenlerinden, Şenol Bey kardeşimizin söylediği gibi şikâyetçi olabiliriz. Ancak, din dersleri ile ilgili, din dersleri demeyelim buna, din kültürü ve ahlak bilgisi dersleriyle ilgili olarak anayasadaki ifade kanaatimce son derece doğrudur. Zorunlu olmasın. O zaman coğrafya dersi de zorunlu olmasın. Bir çocuk okula gidecek, ülkesinin dağını taşını tanıyacak, derelerini, ovasını tanıyacak, ama ülkesindeki inanç sistemini, kendi halkını kendi toplumunu tanımayacak ve biz buna karşı çıkacağız. Ben bu derslerin zorunlu olmasına karşı çıkmayı böyle algılıyorum. Bu çocuğa biz milli tarihini öğretiyorsak, Osmanlı tarihini öğretiyorsak, bu dersleri hep zorunlu olarak okutuyorsak, dağını, taşını, coğrafyasını, ovasını, hatta bir nehirden saniyede kaç m³ su aktığına kadar ezberletiyorsak, ya da ne bileyim kurbağanın biyolojik yapısını ona bütün ayrıntılarıyla öğretiyorsak, bu ülkede kimler yaşıyor, benim içinde bulunduğum toplum nelere inanıyor? Bunu da öğretmek zorundayız. Bundan niye şikâyetçi oluyoruz?

Ama bakınız bu bir öğretilerdir. Bu bir öğretimdir. Eğitim değildir. O günlerdeki tartışmaların içinde bulunan bir arkadaşınız olarak söylüyorum. Anayasada bu düzenleme önce din eğitimi idi. Siyah beyaz ekranlı günlerimizde televizyonlarda bu tartışıldı. Laik bir ülkede din, zorunlu din eğitimi olamaz yaklaşımı. Bana göre haklı olarak gündeme getirildi. Ve o günkü anayasadaki ifade şu hale getirildi.

Din kültürü ve ahlak bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi, orta dereceli ve ilk dereceli okullarda mecburidir, bunun dışındaki öğretim ve eğitim ise, bakınız eğitim ikinci cümlede geliyor. Vatandaşın kendi isteğine, çocukların, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlı olarak yerine getirilir.

Ben şimdi siyasi iktidara bir eleştiri yöneltiyorum. Ben de içlerinde epey bir müddet buldum. İlgili bakanlarımızla bu konuları konuştuk, ama maalesef pek hiç mesafe alamadık.

İddiam, tezim şudur. Bu din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin içeriğini yeniden gözden geçirin. Bunu bu ülkede yaşayan çocukların bilmesi gereken din kültürü ve ahlak bilgisi haline dönüştürün. Burada eğitim yapmayın. Ve bu dersi

rahat rahat Musevi çocuk da, Hıristiyan, Katolik çocuk da, Müslüman çocuk da rahat rahat okusun. Toplumunu tanısin. Camiyi de tanısin, peygamberleri de tanısin, havrayı, kiliseyi de tanısin, Müslümanlık, Hıristiyanlık, Musevilik hakkında genel bir kültür edinsin. Ama anayasanın bu cümlesini bir santim daha ileri atlayın, orada isteğe bağlı, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlı olarak verilmesi gereken bir eğitim var. Onu da cesaretle ele alın dedik, olmadı bu. Sayın Bakanım da bunu tekrar dinlemiş oldular.

Aslında yapılan düzenleme doğrudur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde maalesef bizim dış işleri bürokratlarımız, ya da onların uygun gördüğü kimseler bu konuyu doğru dürüst savunamamışlardır ve yanlış bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Efendim, önerime gelince. Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar. Bu platformlar, bu çalıştaylar hiç şüphesiz çok faydalı. Her şeyi konuşabiliyoruz. Birbirinden çok farklı fikirleri rahat rahat dile getirebiliyor, birbirine zıt şeyler konuşabiliyoruz ve birbirimize karşı çok tahammüllü olabiliyoruz.

Bunu çok olumlu bir gelişme olarak görüyorum ve Sayın Bakanımıza, bu konuyu düşünen herkese, bizi buraya davet edenlere çok çok teşekkür ediyorum. Ancak, bu çalıştaylarla, şu sonucu yakalayabilir ve şunu gerçekleştirebilirsek, belki Müslümanım diyen Sünni, Alevi vatandaşlar arasında bizi ayırıştırmaya götürecek formüllerden ziyade, bizi kaynaşmaya götürebilecek formülleri yakalayabileceğimiz çözümü şu şartta yakalayabiliriz.

Sivil bir platform oluşturulmalıdır. Bu platformda Sünni, Alevi demeden bilim ve din otoritelerini bir araya getirmeliyiz. Onlara bu konuyu tartışmalıyız. Bu ilahiyatçılar, sözelimi bir ilahiyat fakültesinin dekanı ya da hocası, YÖK'e ya da şuraya buraya bağlı, bu yüzden fikirlerini rahatça söyleyemeyecek birileri de olmamalı. Samimi bir şekilde fikirlerini, açıkça ve ama konunun otoritesi olmak kaydıyla, Alevi ve Sünni din otoriteleri kimlerse bu memlekette, onlar bu platformda bu konuyu günlerce tartışmalı. Alevi önderi geçinen dernekçi, federasyoncu dostlarımız da kusura bakmayıp bir kenara çekilmeliler. Alevi ve Sünni toplumların karşısına da bu platformu oluşturan bilim ve din otoriteleri çıkmalı, halkımızı yönlendirmeli. Beni hem cemevinde ve hem camide Sünni ve Alevi vatandaşlarımla yan yana getirmeli.

Benim söyleyeceklerim kısaca budur efendim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Peki çok teşekkürler.

ALİ ÇOLAK- Bir cümleyle bitiriyorum. Bir önerim var. Şimdi sizin söylediğiniz yaklaşımın bir an için bu ülkede Alevilerin çoğunluk olduğunu, Alevilerin bir şekilde iktidarda olduğunu ve Sünnilere dayatıldığını düşünün. Ve kendinizi nasıl hissedeceğinizi hayal edin.. Gerçek İslamın Alevilik olduğu propagandası sürekli olarak televizyon kanallarında, devlet tarafından, din kitaplarında ifade ediliyor. Ve bu devlet okullarında öğretiliyor. İbadethaneler de cemevleridir, Sünniler de buraya gitsin deniyor. Kendinizi nasıl hissedersiniz? Yani bir inanç özgürlüğü sorunu var mıdır, yok mudur burada?

Birbirimizi anlamaktan kastım bu. Birbirimizi anlamaya çalışmalıyız. Sorunun çözüm noktası, düğüm noktası da burasıdır. Kimseyi tanımlamaya çalışmaktan vazgeçmeliyiz. Gerçek bir laiklik tanımına ancak böyle ulaşabiliriz. Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN- Peki Ali Bey çok teşekkür ederiz. Tayyar bey çok kısa ama lütfen çok kısa.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Çok kısa. Değerli sözcü, köylere zorla cami yapma uygulamasının dönem olarak 12 Eylül dönemi olduğunu söylemeselerdi, belki benim bilmediğim bir dönemde böyle bir şey yapılmış olabileceğini varsayabilirdim. 12 Eylül'ün başından sonuna kadar ben Diyanet İşleri Teşkilatı'nın başında bulunmuş bir insanım. Ve bu teşkilatta uçan kuştan haberi olan bir başkanım. Hiçbir köyde asla zorla o dönemde cami yapılmamıştır. Ondan sonrasını..

BAŞKAN- Bir Tunceli hikâyesi dolaşıyor. Bu da mı yanlıştır?

TAYYAR ALTIKULAÇ – O da yanlış.

BAŞKAN- Aslı nedir onun? Peki, imam tayin edildi mi hocam?

TAYYAR ALTIKULAÇ- Elbette edildi. Niye edildi? Cami varsa imam da tayin edilmiştir.

BAŞKAN- Camisi olmayan köye imam tayin edilmiş.

TAYYAR ALTIKULAÇ – Onu ben bilmem. Benim zamanımda öyle bir şey yoktur. Ama bir köyde cami yapılmışsa, Alevi vatandaşımız bunu kendisi istemişse, elbette oraya imam göndermek Diyanetin görevidir. Ha, sayın

sözcünün söylediğinde bir sehiv varsa, yani o dönemin dışında bir yerde bir cami yapılmışsa o da beni bağlamaz.

KONUŞMACI 1-Yerini söylesin yerini.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Yerini. Evet. Böyle bir şey olamaz zaten. Ama yönetim...

KONUŞMACI 2- 12 Eylül'de de gönüllü bir şey yoktu zaten.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Var var, 12 Eylül'de gönüllü bir şey var.

KONUŞMACI 3- Anayasa yüzde 92 oyla kabul edilmiş.

KONUŞMACI 4- Gönüllü siz kabul etmişsinizdir.

TAYYAR ALTIKULAÇ- Teşekkür ederim. Bu kadar.

BAŞKAN- Değerli konuklar. Saat 2,5 ta tekrar bir araya geleceğiz. Kaldığımız yerden aynı heyecanla devam etmeyi arzu ediyoruz. Buyurun.